

Олександр КОВШУН

ПРОЩАЮЧИСЬ ІЗ "СОВКОМ"

Олександр Миколайович Ковшун – один з провідних театральних режисерів Харкова, головний режисер Харківського театру для дітей та юнацтва, педагог кафедри майстерності актора Харківської державної академії культури. Народився 1958 р. у Чернігові. Закінчив Харківський національний університет мистецтв ім. Котляревського за спеціальностями "майстерність актора драматичного театру і кіно" (1986) та "режисура драматичного театру" (2011).*

Як актор працював у знаменитого українського режисера Андрія Жолдака, з виставами якого взяв участь у низці міжнародних театральних фестивалів Європи. Режисерський дебют О. Ковшуну відбувся 2007 року. Перша ж його постановка – "Woyzeck" за п'єсою Георга Бюхнера – незабаром взяла участь у програмі престижного форуму "Золота маска +".

Нині О. Ковшун продовжує представляти країну на закордонних фестивалях. Є лавреатом премії ім. М. Крушельницького в номінації "кращий режисер року" (2008), премії ім. М. Коцюбинського (2015).

* На час виходу журналу – головний режисер Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т. Шевченка.

Майя Ілюк: Олександр, вітаю. Нещодавно у Львові дивились Вашу виставу за романом Жадана. Був гіпераншлаг – до Львова сам Сергій Жадан значно частіше приїздить, аніж сценічні версії його творів. "Депеш мод" на сцені харківського ТЮГу – це мода, випадок чи "репертуарний цвях"?

Олександр Ковшун: Це продовження програми, яку я називаю "прощання з совком" (усміхається). Багато хто з нас, і в тому числі у театрі, завис у "совку" і не збирається звідти вилізати. Цей наш тур Україною відбувається завдяки Гете-інституту, як і сама постава роману Сергія Жадана. Ми намагаємось дорівнювати міжнародному формату, бути чесними, відповідальними. У нас у театрі багато молоді, вони ще студенти – 5 курс Харківського університету мистецтв, фактично ще нічого не бачили. Декілька людей із моєї команди взагалі вперше у Львові; хтось ніколи не бачив іншого театру, окрім харківського. А тепер познайомились із вашими курбасівцями, подивилися "Лісову пісню", були нею просто шоковані... Думаю, такі враження вплинуть на зміну їхнього світогляду. Є діти з Донбасу, з окупованих територій... Для них Харків – просто "Лас Вегас". А Львів – Європа (сміється).

М. І.: Отже, Ваші молоді актори в “Депеш мод” грають самих себе?

О. К.: Так, вони грають себе і тільки себе, особливо Костя Скіба, він же з Горлівки – це територія окупована, там серйозні бої. У нього там батьки. Власне його персональна історія пов’язана з тектонічними зрушеннями – суспільними, особистими... Для нього зараз певною мірою відкривається інший світ. Питання в іншому – як утримати талановиту молодь у театрі? Фінансування мізерне, найнижчі зарплати, немає звання академічного, нічим не можемо підсилити свій фінансовий потенціал. Багато спекуляції довкола теми театрив для дітей, а насправді – нікому ми не потрібні. Про чуже око – “все найкраще – дітям”, а насправді – нуль уваги до дітей, зокрема, у Харкові.

М. І.: Це подвійний жаль, бо ж саме у Вашому місті народився перший театр для дітей – саме той, що 1944 року переїхав до Львова...

О. К.: Так, шкода... Але є дуже позитивний фактор у цьому всьому, знаєте який? До нас ніхто не чіпляється і на нас ніхто не звертає уваги (*посміхається*). У нас лише одне питання – зарплата для акторів та більш-менш нормальні умови для праці. Театр розвалюється, сцена побита, обладнання просто якогось кам’яного віку. Приїхали німці до нас, побачили світ-

ловий пульт, вони не те що були здивовані, вони просто мов у якусь печеру потрапили, до австралопітеків. Цей пульт, слава Богу, зараз уже геть прибрали.

М. І.: Але багато залежить і від Вас, від самого колективу...

О. К.: Звісно! У нас зараз нова команда, і це не лише нові актори, а ще й технічна команда, вона постійно оновлюється, до нас приходять класні спеціалісти, фанати театру, скажімо так, погоджуючись на ті зарплати, які є, заради можливості фахової реалізації. Освітлювальний цех, звуковий – вони монтують, експериментують. Вони можуть залишити в цьому театрі самих себе, в тому сенсі, що можуть провести реорганізацію, щось реально змінити на краще. Ось світловий цех зробили, комп’ютеризували. Старого обладнання позбулися, пульт поставили, комп’ютер, програму запустили – і у нас тепер зовсім інше світло. А далі нам треба нові туалети, душові. З’являються польські проекти, британські, німецькі – а нам соромно людей запросити до вбиральні. Вони з розумінням ставляться, жодних претензій, люди відповідальні, знають, куди і на що йдуть. До речі, німці, які робили у нас “Депеш мод”, просто залюбилися в наш театр. Наша команда вписалася в структуру німецької, дуже чіткої і правильної, налагодженої постановочної системи. Виставу зробили за півтора місяця! Для мене важливим став не тільки результат, а й сам принцип роботи. Все дуже ретельно сплановано: було наперед відомо, скільки триває репетиція, як має бути зроблений той чи інший костюм. Такий-от німецький мерседес з нашими гайками. Але, як бачите, він почав працювати, працює і набирає все більшої і більшої потужності.

М. І.: Ви у “Депеш мод” так захоплено граєте, що мимоволі розумієш: акторство Вас не відпускає...

О. К.: Я ж у цій виставі не режисер, а справді лише актор. Звісно, як керівник театру і команду тримаю, і проводжу репетиції, і ініціатива цієї постанови належала мені – йшлося про якісний і важливий продукт для нашого колективу. А далі – мені спершу запропонували роль редактора Гоші, щоб я трішки побув всередині структури. Потім, кажуть, нема актора на роль Чапая. Почали репетиції, і як пішло-поїхало (*усміхається*)!... Чапай – роль, в якій я можу просто вибухнути, і мені це дуже подобається... Я ж чудово знаю весь ідіотизм зошитів, в які перепису-

*Сцена з вистави “Депеш мод” за С. Жаданом.
Режисер – Маркус Бартль (Німеччина),
художник – Філіп Кіфер (Німеччина).
Харківський театр для дітей та юнацтва, 2015 р.
Світлини з сайту театру.*

вались тексти Леніна, Брежнєва, кого там іще... І ця роль – мій внутрішній протест і “стьоб” над такими персонажами. Водночас – це ж справжні трагікомічні постаті, які зависли у минулому, і в Харкові – це реальні люди, які й зараз існують. Навіть у нашому театрі таких чапаїв повно, вони не хочуть прощатися з “совком”. І трапляються навіть молоді люди, заражені цими бацилами.

М. І.: Ви також помічаєте генетичну незнищенність радянської ідеології, коли діти, які не читали і не вчили, скажімо, історії КПРС, все одно інфіковані цим вірусом?

О. К.: Так, це справді існує на генетичному рівні. Ви знаєте, прагнення свободи і прагнення рабства – з одного боку абсолютно свідомі, а з іншого – парадоксально передаються на генетичному рівні. Звісно, рабом бути комфортно, за тебе все вирішують. Ну, раб – це принизливо, а от якщо назвешся “пролетарій” – це вже почесно, хіба не так було? А “вшивий інтелігент” – це ж як проказа...

М. І.: А звідки родом Ваша антирадянщина: родина, книги, коло спілкування? Можливо, вплив Андрія Жолдака, з яким працювали у Харківському театрі імени Шевченка?

О. К.: О, ні! Жолдак – це насамперед мистецтво. Я довго був дисидентом “внутрішнім”, за світовід-

чуттям, а Жолдак відкрито сказав: “Чувак, ось твій напрямок! Є такий театр, є такий, є такий – вибирай який захочеш!” А за великим рахунком – все вкупі. Найперше – це трагічна доля моєї сім’ї. Розкуркулення, голодомор, вкрита таємницею історія мого діда, який був заарештований і розкуркулений, сидів багато років невідомо де. Ця тема була табуована в сім’ї, намагався в мамі розпитати про все, але оцей от її страх...

М. І.: А з якого краю Ваша родина?

О. К.: Чернігівщина. Мама з Чернігівщини, з невеличкого містечка, яке зараз називається Березна. Звідтіль родом Григорій Вірьовка, і він був двоюрідним братом моєї бабусі. Таке от коріння. Бабуся мені колись це все розказала, я запам’ятав. А бабуся моя поховала шістьох дітей – їх було у неї одинадцять, а залишилось п’ять, і серед них – моя вціліла мама. Я собі усвідомлюю, яка це колосальна історія! Мій дід, кажуть, відрубав собі палець, щоб не йти в армію. Казав, що і в колгосп нізащо в житті не піде, не віддасть свою корову і теля. Тому вони й переїхали до міста. У 1933-му його спіймали, забрали. Ні слуху, ні духу про нього не було. А перед самісінькою війною раптом з’явився – звідки? як? Ніколи нічого ні слова про ті роки. Окупацію німецьку вони пережили в Чернігові. Мама мені розповідала, як вони ховалися за Десною, коли поверталась радянська армія і йшли бої за місто. Чернігів тоді так страшно горів. А потім моя мама працювала завідувачем книжкового складу. І я до школи не ходив, “жив” на складі і читав книжки. Був безнадійним двієчником... Але саме тоді й прочитав книгу, яку потім поставив Жолдак у Харкові:

*Сцена з вистави “Бурлака” І. Карпенка-Карого.
Режисер – Олександр Ковшун, сценографія – Тетяна Медвідь.
Харківський академічний український драматичний театр
ім. Т. Шевченка, 2010 р.*

“Один день Івана Денисовича” Солженіцина. Мама її десь заховала в шафі, оте перше видання, яке потім вилучили, і ця книжка досі є в мене вдома.

М. Г.: Тим не менш Вам довелося бути і піонером, і комсомольцем?

О. К.: Звичайно, і піонером і комсомольцем... Але поганим піонером, таким... “неубедительним”. Пам’ятаю, як мене в Києві приймали в піонери, потім в комсомол. Коли служив в армії, мені сестра написала, що треба стати членом компартії або кандидатом в члени, щоб були привілеї.

М. І.: Служили далеко?

О. К.: Москва і Ленінград, тобто Петербург нині. У Пітері я був вільним художником. Водив групи по музеях, їздив скрізь. У солдатів пільги були на вихідні, то кожної суботи-неділі ходив по музеях, мене вже там знали.

М. І.: І до театру, звісно?

О. К.: Дуже рідко. Театр тоді для мене був чимсь сакральним. Я боявся театру. Там якісь особливі люди і там щось таке відбувалось – це була територія, якої я просто боявся. Це був такий віртуальний світ, який тільки інколи співпадав з моїм. Тому я хотів бути художником, точніше художником-мультиплікатором. Але вступні іспити до художньо-промислового інституту провалив. Не з рисунку – там я був number one, а твір написав на одиницю. Повернувся до Чернігова. Вітражі робив, з гіпсом працював, скло плавив. Працював у художніх майстернях облспоживспілки, оформляли поміж іншого ресторани, бари, фое. Навіть Брежнєву робив персонально роботи. В тій організації я вперше зіткнувся з КДБ, тому що художники – це ж в принципі дисиденти. Серед нас були і стукачі. Після однієї із зустрічей у нашому підвалі викликали мене куди слід, пробували залякати і завербувати. Там знали про кожен наш крок, про мене знали більше, ніж я сам міг сказати. Такий досвід залишається у пам’яті на все життя.

М. І.: А коли ж ми дійдемо до театру?

О. К.: Тоді спершу – до самодіяльного, бо коли я працював у Чернігові, то в Палаці культури хіміків мене попросили зробити декорації для вистави. “Святой і грешний”. І Анатолій Федорович Шкляренко, фактично мій учитель, “прив’язав” мене до театру, бо я там ще й роль зіграв. А потім взагалі смішно: мій друг вступав у Харківський театральний, а у мене тоді відпустка була. І він для жарту запропонував мені вступати разом з ним, за компанію. Я й подумав: а що даремно вештатись? Спробую. І вступив. Мама не вірила, поки офіційний лист з інституту не прийшов. З такого мого рішення всі дуже дивувались: і друзі з майстерні, і сам художній керівник курсу Євген Васильович Лисенко, народний артист України, мхатівець. Подивившись на мої комсомольські

членські внески – а там писали зарплатню – він був шокований: “Навіщо тобі театр? Ти нізащо у театрі таких грошей не заробиш, навіть половини, навіть якщо станеш, як я – народним!”

М. І.: І Ви не пошкодували за втратою “доходного міста”?

О. К.: Скажу чесно: ніколи! Ні разу не пошкодував. Хоча особливо на початках, поки ще не було стипендії, довелося підробляти – і ми з тим моїм другом, що я через нього вступив, разом працювали двірниками і підмітали Сумську, де в одному з будинків був корпус нашого інституту. А потім була стипендія – тридцять карбованців. Це після моїх-ото заробітків! Але ж студентство – це особливе життя! Воно наповнене якимось іншим змістом, молодістю. Ця молодість переважає все що завгодно. А з третього курсу почалися ролі. До Театру імені Пушкіна запросив мене Олександр Барсеґян, він був тоді на злеті. Потім я працював у Чернігівському театрі із Сергієм Кузиком, з Андрієм Бакіровим. А далі – знову Харків, знову Театр імені Шевченка, де режисерами були Ігор Борис, Олександр Беляцький, Микола Яремків. Для мене цей театр був принциповим вибором. Саме тут я навчався у всіх, з ким зводила доля працювати: Анатолій Літко, Володя Кучинський, Олексій Кравчук, Степан Пасічник, Андрій Жолдак. Барсеґян допоміг повірити в себе як актора. Борис навчив метафоричности в театрі. Яремків – розкутій грі. Окремий слід залишив Володя Кучинський і вся наша робота над “Садком вишневим” з Адою Миколаївною Роговцевою. Ми тоді знайшли з Володею точки дотику. Запросили його робити з нами Василя Стуса. Кучинський, я вважаю, дійсно неперевершений і недосяжний в умінні відчитувати тексти і все те, що в них заховане, закодоване. І саме Володя тоді сказав: “Чуваки, хочете запросити до себе Жолдака – просто мрійте про це, і все!”. І в нас за якийсь час з’явився Андрій Жолдак. А Жолдак – це вибухи й феєрверки.

М. І.: Це ж майже атомний вибух...

О. К.: Точно. Я не тільки потрапив “в обійму” акторів Жолдака. Він довго мене пресував, щоб я став директором театру, бо йому був потрібен не директор-адміністратор, а людина мистецької вдачі. Театр Шевченка – він же особливий, з особливими енергіями. Але я хотів працювати в його виставах тільки як актор. Спершу він зібрав трупу і показав відео: “Ось моя вистава “Одруження” в Черкаському театрі”. Я дивився і не міг повірити, що такий театр існує, це був просто “винос мозку”! А як він проводив кастинг, знаєте? “Чоловіки, вийдіть, будь ласка, на сцену і стрибайте”. Елементарна вправа, яка добре діагностує фізичну кондицію акторів. З цього кастингу він почав формувати групу першого “Гамлета”. Які

там були етюди! Скільки справді фантастичних сцен не увійшло, скільки було потім вилучено під час скорочення! Три акти ми постійно міняли місцями, поки все склалося в певну систему. Були залучені класні художники, весь процес підготовки – суцільний драйв! І коли Андрій сказав, що ми маємо поїхати з цією прем'єрою в Румунію на фестиваль в місті Сібіу, то ніхто не повірив. Ніхто ж нікуди не їздив! Навіть коли врешті-решт сіли в автобус, паспорти-документи всі зроблені – все одно не вірили.

М. І.: Бо ж вирватися із “совка” не так легко...

О. К.: Це ж треба насамперед вирватися із своєї власної голови!.. Довго нас тоді на румунському кордоні мурижили. А як в'їхали на територію Румунії, штампи в паспортах вже стоять – зайшли нарешті до вбиральні. І сидить там румунська дама при вході і заявляє: “піся – адін долар” (*сміється*). З цього у мене почалось знайомство з Європою (*сміється*).

М. І.: А “Гамлет. Сні” Андрія Жолдака припав тоді до смаку європейцям...

О. К.: Так, ми мали там колосальний успіх. Нас приймали дуже гарно в Румунії. Ми три роки підряд їздили на цей фестиваль, і три роки підряд я четвертого червня там відзначав свій день народження.

М. І.: Відчували в цьому щось символічне?

О. К.: Ще й як! Оцей от браслет (*показує*) – це подарунок від Леоніда Семеновича Тарабарінова, видатного актора, народного артиста СРСР. Хоч йому тоді було вже за сімдесят, але ми на всіх закордонних гастролях разом із моєю дружиною, Оленою Приступ, теж актрисою, весь час були з ним разом. Так дивно – троє людей з Харкова у Відні, наприклад,

сидять за кавою і розмовляють про театр. Так було і в Польщі, і в Німеччині. Саме європейські гастролі подарували мені дуже теплі стосунки із Леонідом Семеновичем. Він був замкнутою людиною, мало з ким у театрі розмовляв. А там, у такі хвилини внутрішньої свободи, розказував нам про свої зустрічі із Довженком, про свою акторську юність.

М. І.: А Ваші вистави – це своєрідні висновки з тих поїздок?

О. К.: Мабуть, що так. Бо я для себе зрозумів, що там – життя, і там – повітря. Тому свої вистави провіз по різних фестивалях, починаючи з Єкатеринбурга

Сцени з вистави “Зірки” А. Гілінг. Режисер – Олександр Ковшун. Харківський театр-студія “Вінора” спільно з Гете-Інститутом в Україні, 2012 р. Світлини Якуба Матушевського.

(де за виставу “Та, що слухає кроки” отримав персональну Зірку Миколи Коляди), і до Львова, Єрвана, Бреста, Тбілісі, Москви, Кракова, Трабзона.

М. І.: А Вас не дратувало, що після Вашої першої режисерської роботи, бюхнерівського “Войцека” у Харківському театрі Шевченка про Ковшуна заговорили як про режисера постжолдаківської генерації?

О. К.: Чому ж? Мене ж одразу порівняли із таким режисером! Навпаки, це мене, скажу чесно, підігривало і давало натхнення! Хоча на останній нашій особистій зустрічі Андрій сказав, що не дасть мені жодних координат, фестивалних контактів, зв’язків – бо все це треба наживати власним досвідом і кров’ю. І я за цю науку вдячний йому, бо це справді так. Своім досвідом, своєю дорогою треба йти у всьому. І я йду (сміється)...

М. І.: Дорога привела Вас до Харківського ТЮГу, про який Ви жодного разу у своїй життєвій історії не згадали. Невипадкова випадковість?

О. К.: Мабуть... Справді про наш ТЮГ я майже нічого не знав, майже там не бував. І коли мене звільнили з театру Шевченка, я йшов вулицею, а назустріч – давній друг, актор цього театру, Віталій Бондарев. Він і сказав про можливість поставити в ТЮГу. Я прийшов, подивився і зрозумів, що можу тут працювати. Тільки треба все змінювати, “підривати”. Почав з “Капітана Фракаса”. Далі була низка дитячих вистав, відкриття Малої сцени та експериментальні вистави для дорослих, перші за всю історію театру європейські гастролі... Тепер ось готую “Золотоволоску” – спільно з учнями Харківської хореографічної школи.

М. І.: На Вашу думку, існують теми, табуйовані для ТЮГу?

О. К.: Ні. Тому ми й зробили “Депеш Мод” Жадана, театр бруталного, неприкрашеного життя. Хай не всі його сприймають, зокрема у Львові. Але ми поборюємо застарілий пафосний пострадянський театр. Бо він не тільки затримує нас, а й повертає у минуле.

М. І.: То коли за вашими підрахунками Харківський ТЮГ остаточно відірветься від “совка”, стане на власний курс?

О. К.: Думаю, коли закінчиться давній, з тих часів репертуар. Коли до сьогоднішніх додадуться нові роботи і нічого не залишиться від старого репертуару. От тоді можна буде починати відлік. Ми зараз на цьому шляху, ми йдемо цим шляхом. Я не знаю, чи вдасться нам усе. Але я спробую...

Львів, вересень 2016 р.

Розшифрування тексту – Ірина Ліпська

Спектаклеграфія:

1. Георг Бюхнер “*Woyzeck*” (10 листопада 2007 р., Харківський театр ім. Шевченка / експериментальна сцена)
2. За Семюелем Беккетом та Миколою Колядою “*Та, що слухає кроки*” (4 червня 2008 р., Харківський театр ім. Шевченка / мала сцена)
3. Наталя Сікачина за мотивами французьких коміксів “*Веселі пригоди Піфа*” (26 грудня 2009 р., Харківський театр ім. Шевченка / велика сцена)
4. Микола Коляда “*Ірен і духи*” (10 червня 2010 р., Харківський театр ім. Шевченка / мала сцена)
5. Іван Карпенко-Карий “*Бурлака*” (17 вересня 2010 р., Харківський театр ім. Шевченка / велика сцена)
6. За Володимиром Набоковим “*Повернення*” (9 липня 2011 р., Харківський театр ім. Шевченка / мала сцена)
7. Теофіль Готье “*Капітан Фракас*” (17 травня 2012 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / велика сцена)
8. Анна Гіллінг “*Зірки*” (19 жовтня 2012 р., Харківський театр-студія “*Вінора*”)
9. Е. Лабіш, А. Мюнхє “*Випадок на вулиці Лурсін*” (20 грудня 2012 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / велика сцена)
10. “*Вальмонт. Гра*” (27 лютого 2013 р., харківський недержавний театр “*Ніка*”)
11. Микола Носов “*Веселі пригоди Незнайка*” (21 грудня 2013 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / велика сцена)
12. Наталя Сікачина “*Ріка життя*” за мотивами біографії та творів Олександра Довженка (14 жовтня 2014 р., Чернігівський обласний театр ляльок ім. Довженка)
13. Беатрікс Поттер “*Уфті-туфті*” (14 березня 2015 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / велика сцена)
14. Еміль Ажар “*Все життя попереду*” (15 квітня 2015 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / мала сцена)
15. Жан Ануй “*Парад троянд*” (10 березня 2016 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / мала сцена)
16. Іван Карпенко-Карий “*Хазяїн*” (27 травня 2016 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / мала сцена)
17. “*Золотоволоска*” за мотивами чеської казки (24 грудня 2016 р., Харківський театр для дітей та юнацтва / велика сцена).

Фестивалі:

№	Рік	Вистава	Назва фестивалю	Місто / країна
1	2008	Г. Бюхнер "Woyzeck" (Харківський театр ім. Т. Шевченка)	Міжнародний театральний фестиваль "Золотий лев"	Львів / Україна
2	2008	за С. Беккетом та М. Колядою "Та, що слухає кроки" (Харківський театр ім. Т. Шевченка)	Міжнародний театральний фестиваль "Коляда-plays"	Єкатеринбург / Росія
3	2009	за С. Беккетом та М. Колядою "Та, що слухає кроки"	Міжнародний фестиваль "Слов'янські театральні зустрічі"	Чернігів / Україна
4	2009	М. Коляда "Ірен і духи" (Харківський театр ім. Т. Шевченка)	Всеукраїнський фестиваль "Курбалесія"	Харків / Україна
5	2009	М. Коляда "Ірен і духи"	Міжнародний фестиваль "Грудневі театральні вечори"	Чернігів / Україна
6	2010	Г. Бюхнер "Woyzeck"	Міжнародний театральний фестиваль "High-fest"	Єреван / Вірменія
7	2010	за С. Беккетом та М. Колядою "Та, що слухає кроки"	Міжнародний театральний фестиваль "Золотий лев"	Львів / Україна
8	2011	Г. Бюхнер "Woyzeck"	Міжнародний театральний фестиваль "Біла Вежа"	Брест / Білорусь
9	2011	Г. Бюхнер "Woyzeck"	Тбіліський міжнародний театральний фестиваль	Тбілісі / Грузія
10	2012	Г. Бюхнер "Woyzeck"	Міжнародний театральний фестиваль "Золота маска +"	Москва / Росія
11	2012	А. Гілінг "Зірки" (Харківський театр-студія "Вінора")	Всеукраїнський фестиваль "Курбалесія"	Харків / Україна
12	2012	М. Коляда "Ірен і духи"	Міжнародний театральний фестиваль "Рождественский парад"	Санкт-Петербург / Росія
13	2012	М. Коляда "Ірен і духи"	Міжнародний театральний фестиваль "Театральное вече"	Великий Новгород / Росія
14	2013	А. Гілінг "Зірки"	Театральний фестиваль "Мандрівний вішак"	Луцьк / Україна
15	2013	Т. Готье "Капітан Фракас" (Харківський театр для дітей та юнацтва)	Відкритий фестиваль театрів для дітей та юнацтва "ТЮГ-2013"	Макиївка / Україна
16	2014	А. Гілінг "Зірки"	Міжнародний фестиваль українського театру в Кракові	Краків / Польща
17	2015	Е. Ажар "Все життя попереду" (Харківський театр для дітей та юнацтва) Ж. Ануй "Оркестр" (Студентський театр "Екматедос")	Міжнародний фестиваль українського театру в Кракові	Краків / Польща
18	2015	Микола Носов "Веселі пригоди Незнайка" (Харківський театр для дітей та юнацтва)	Міжнародний чорноморський театральний фестиваль	Трабзон / Туреччина
19	2015	Ж. Ануй "Оркестр" (спільний проект Студентського театру "Екматедос" і Харківського театру для дітей та юнацтва)	Міжнародний фестиваль "39. Український молодіжний ярмарок"	Гданськ / Польща
20	2016	Е. Ажар "Все життя попереду"	Міжнародний фестиваль "Різдвяні лялькові історії"	Львів / Україна
21	2016	І. Карпенко-Карий "Хазяїн" (Харківський театр для дітей та юнацтва)	Міжнародний фестиваль українського театру в Кракові	Краків / Польща
22	2016	Н. Сікачина "Ріка життя" (Чернігівський обласний театр ляльок ім. Довженка)	Міжнародний театральний фестиваль "І люди, і ляльки"	Львів / Україна
23	2017	І. Карпенко-Карий "Хазяїн" (Харківський театр для дітей та юнацтва)	Всеукраїнський фестиваль "Курбалесія"	Харків / Україна